

การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่

The Development of Participation Based on the Concept of Creative Economy
In Cultural Road Tourism Management, Muen San Community, Chiang Mai Province

ยุวดี หัสดี¹

Yuwadee Hussadee¹

Received : 13 พ.ย. 2562

Revised : 26 พ.ย. 2562

Accepted : 28 พ.ย. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิจัยและพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3) เพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยออกแบบการวิจัยแบบ R&D เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบการสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การสนทนากลุ่มและการประชุม โดยศึกษากับกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 52 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ในพื้นที่ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิจัยและพัฒนาทำให้ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนหมื่นสารในการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขปัญหา และสนองต่อความต้องการตามศักยภาพของชุมชนได้อย่างแท้จริง 2) การจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการร่วมกันวางแผน การดำเนินงาน การกำกับติดตามและการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3) ชุมชนได้รับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเต็มกำลังตามศักยภาพของตนเอง

คำสำคัญ : การพัฒนาการมีส่วนร่วม, แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์, การจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม

Abstract

The purpose of this research is 1) To research and develop the participation in tourism management of cultural roads in Muen San community, Chiang Mai province based on the concept of creative economy. 2) To manage tourism on cultural roads in Muen San community, Chiang Mai province by promoting community participation based on the concept of creative economy. 3) To assess the development of participation according to the concept of creative economy in tourism road culture management in Muen San community, Chiang Mai province. This study is R&D qualitative research using survey, interview, observation form, group discussions and meetings as research instruments. The study involved selected 52 participants which divided into 3 groups, the knowledgeable people, the practitioners and the general information providers. The researcher collected data from documents and fieldwork in Muen San community area, Chiang Mai province, then analyzed by using descriptive analysis.

The research found that: The community has a participation pattern in tourism management that can solve problems and truly meet the needs of the community's potential from this research.

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Doctoral Student Program in Cultural Science, Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University

1) The community participates in all processes of cultural road tourism management, planning, operations, supervision and monitoring based on the concept of creative economy. People in the community has been developed their knowledge on culture road tourism management based on creative economy concept to the full of their potential.

Keywords : development of participation, Creative economy concepts, Tourism Management of Cultural Roads

บทนำ

วัฒนธรรม เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สัมผัส ปลุกฝัง สืบทอดเรียนรู้ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามด้านจิตใจและวัตถุ อย่างสันติสุข และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศึกษา, 2553 : 1-2) ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นผลผลิตที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของคนในสังคม นำไปสู่วิถีการปฏิบัติ พัฒนาเป็นคุณค่าของชนบทร่วมกัน จารีตประเพณีเพื่อเป็นบรรทัดฐานของสังคม โดยประเทศไทยเป็นชนชาติที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์ผ่านการสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาที่มีระเบียบปฏิบัติผ่านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ในรูปแบบของวิถีไทยให้เป็นที่ยอมรับต่อสายตาของอารยประเทศ (ดำรงค์ ฐานดี, 2541 : 41-45)

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวมีวิวัฒนาการเข้าสู่ยุคแห่งโลกาภิวัตน์และสารสนเทศขั้นสูง ซึ่งกลายเป็นอุตสาหกรรมด้านการบริการที่สร้างรายได้และเกิดการจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานานในระดับโลก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุด โดยมีการจ้างงานสูงถึง 192.3 ล้านคน (กาญจนา แสงล้อมสุวรรณ และศรัณยา แสงล้อมสุวรรณ, 2555 : 139-146) ในประเทศไทยนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ โดยมีการจ้างงานประมาณ 1.94 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 5.3 ของอัตราการจ้างงานทั้งหมดของประเทศ นอกจากนี้ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม สามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชน ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นความภูมิใจของคนในท้องถิ่น

หัวใจสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืน คือการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะสำเร็จลุล่วงไปได้จะต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระ และชุมชน ขั้นตอนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย การตลาดที่ตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว การวางแผนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวางแผนการใช้พื้นที่การขนส่ง การประเมินผลกระทบและศักยภาพ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงการจัดโครงสร้างองค์กรและการจัดการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพร้อมกับการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมให้ยั่งยืนในระยะยาวต่อไป (กระทรวงวัฒนธรรม, 2555 : ออนไลน์)

ในปัจจุบันสังคมมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม เทศกาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อีกทั้งประเทศต่าง ๆ ได้พยายามพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง (กาญจนา แสงล้อมสุวรรณ และศรัณยา แสงล้อมสุวรรณ, 2555 : 45) นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

ทั้งนี้ ถนนคนเดินวัดวลาย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ อันแสดงผลงานหัตถกรรมเครื่องเงิน โดยตลอดเส้นทางของช่วงกิจกรรมถนนคนเดินทุกวันเสาร์ของสัปดาห์ตลอดเส้นทางบนถนน ทั้ง 2 ข้าง ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เข้ามาจับจ่ายใช้สินค้า

นานาชาติ ทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภค รวมถึง มีการจัดแสดงและสาธิตผลงานหัตถกรรมเครื่องเงิน มีการแสดงดนตรีนาฏศิลป์ พื้นบ้านล้านนา (จิราวรรณ กาวิละ โอคาโมะโตะ, 2553 : 52) และในระหว่างเส้นทางของถนนคนเดิน จะมีเส้นทางเปิงที่เข้าสู่ วัดศรีสุพรรณ ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับรูปปั้นวัวลายด้านหน้าทางเข้าวัดหมื่นสาร โดยเส้นทางเข้าวัดศรีสุพรรณมี 2 เส้นทางที่เชื่อมกับ ถนนวัวลาย จะมีการจำหน่ายสินค้าและการสาธิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน โดยภายในวัดศรีสุพรรณจะมีจำหน่ายอาหารและสินค้า ของชุมชนรวมถึงการเปิดศาสนสถานให้นักท่องเที่ยวได้ชมอุโบสถเงินและกราบสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จนถึงช่วงเวลาเสร็จสิ้นกิจกรรม (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ม.ป.ป. : ออนไลน์) ในส่วนของเส้นทางเข้าวัดหมื่นสาร ไม่ปรากฏกิจกรรมหรือการจำหน่ายสินค้า ในช่วงกิจกรรมดังกล่าว ทางวัดมิได้เปิดศาสนสถานให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชม จึงทำให้เส้นทางดังกล่าวไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็น ถนนคนเดินวัวลายเท่าที่ควร ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่ถนนคนเดินวัวลาย จึงเกี่ยวเนื่องกับหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง ในการร่วมกันแก้ไขและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหมื่นสาร ในการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนครอบคลุม ทุกพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับชวชาติ สุคนธปฎิภาค อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชชมกล้าน ที่ได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อประชาชาติธุรกิจ เกี่ยวกับการยกระดับเสริมสร้างความเข้มแข็ง 3 ชุมชนในย่านวัวลาย เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อยู่ในขั้นวิกฤตและน่าเป็นห่วง เนื่องด้วยปัจจัยสำคัญหลายประการ เช่น ราคามัดเงิน ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผนวกกับการบริโภคในตลาดลดลง เนื่องจากกระแสการบริโภคสมัยใหม่มีสินค้าอื่น ๆ เข้ามาทดแทน รวมถึงช่างเครื่องเงินชั้นครูที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 60 ปี เหลืออยู่เพียงไม่ถึง 20 คน และมีร้านเครื่องเงินเหลืออยู่เพียง 20 ร้าน ทำให้ความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของสินค้าเครื่องเงิน เครื่องเงินก็ลดน้อยลง ดังนั้นการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญา เป็นสิ่งสำคัญ ควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้ง 3 ชุมชน คือ ชุมชนศรีสุพรรณ ชุมชนหมื่นสาร และชุมชน นันทาราม เพราะปรากฏการณ์มีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย จึงควรส่งเสริมและสนับสนุน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตนเองให้มากยิ่งขึ้น (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2556 : ออนไลน์)

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายในการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการ ท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ที่ควรค่าแก่การรักษาและพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวไว้ เพื่อประโยชน์ แก่ชุมชนและส่วนรวม ให้คงไว้ซึ่งคุณค่าทางด้านศิลปหัตถกรรม ในการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาสร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคม พร้อมทั้งสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในชุมชน และในระดับประเทศให้มีการเติบโต ภายใต้การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว บนถนนสายวัฒนธรรมของชุมชน ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

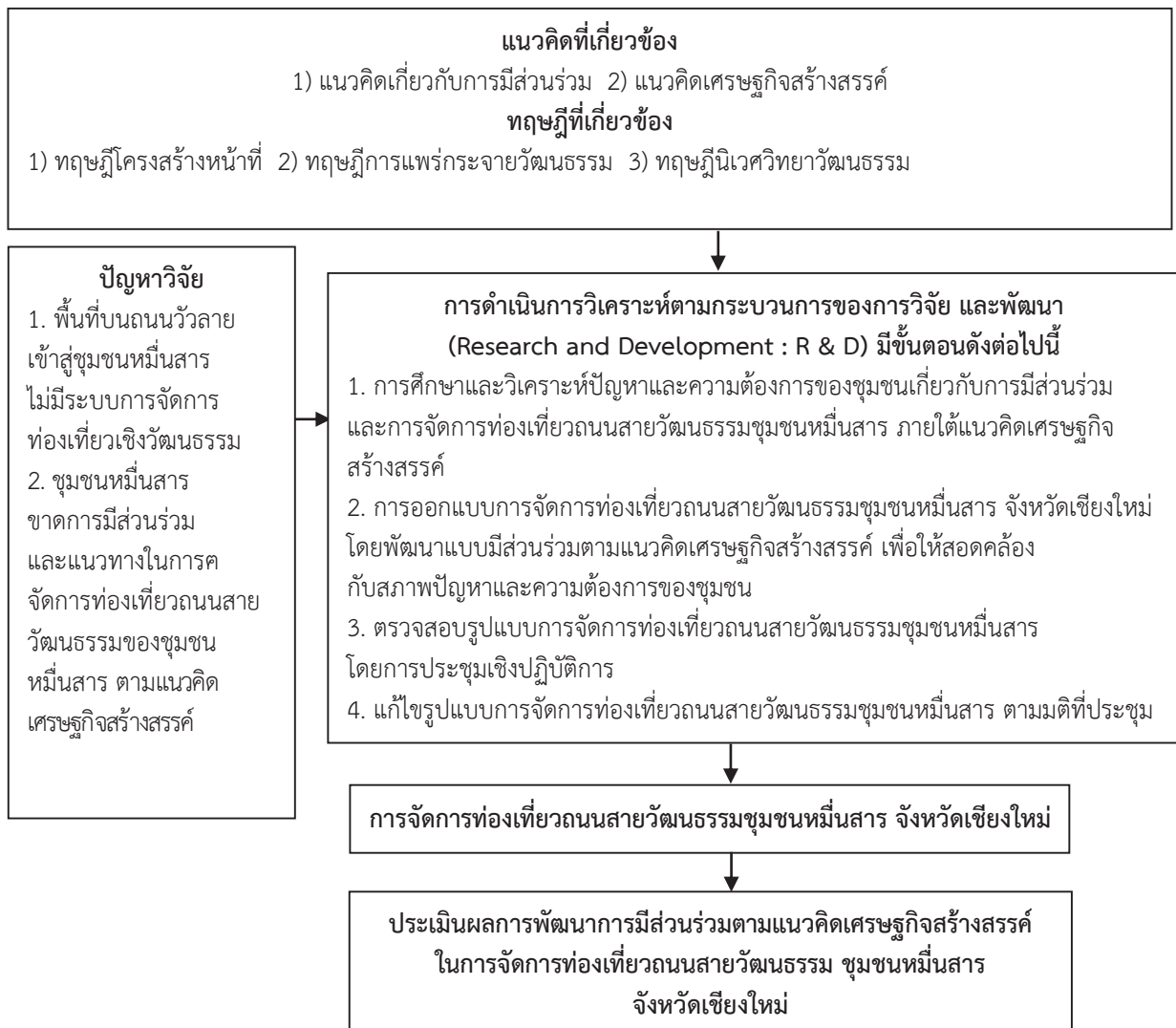
วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิจัยและพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ จึงเป็นการใช้ทรัพยากรสินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญากับเทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแนวคิดในการพัฒนาบนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ที่ชุมชนได้ใช้องค์ความรู้ และภูมิปัญญามาสร้างสรรค์ผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยนำเสนอสินค้าและวัฒนธรรมของชุมชนให้เป็นที่ประจักษ์ ต่อนักท่องเที่ยว ภายใต้การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและสังคม ดังนั้นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยอาศัยพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะสามารถกระตุ้นความรู้ความเข้าใจ และการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงการประสานความร่วมมือ ในการร่วมกันสืบสานและสืบทอดเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชน และขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน

โดยการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัด เชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิด (Conceptual framework) ในการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ในพื้นที่ของชุมชนวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุมชนหมื่นสาร เทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้ให้ ข้อมูลทั่วไป

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากประชากรในชุมชนหมื่นสาร จำนวน 52 คน มีดังนี้

1.2.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 9 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1.1 เจ้าอาวาส จำนวน 1 คน

1.2.1.2 ไวยาวัจกร จำนวน 1 คน

1.2.1.3 ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน

1.2.1.4 นายช่างสิบหมู่ จำนวน 3 คน

1.2.1.5 ประธานชุมชน จำนวน 1 คน

1.2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 25 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.2.1 คณะกรรมการชุมชนหมื่นสาร จำนวน 12 คน

1.2.2.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหมื่นสาร จำนวน 6 คน

1.2.2.3 ประชาชนในชุมชน รวมทั้งสิ้น 7 คน

1.2.3 ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) จำนวน 18 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.3.1 ประชาชนและผู้ประกอบการในชุมชนหมื่นสาร จำนวน 3 คน

1.2.3.2 นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ จำนวน 9 คน

1.2.3.3 นักเรียน และนักศึกษา จำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษา การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ มีเครื่องมือ 5 ชนิด คือ

2.1 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จำแนกออกเป็น 2 ชุดคือ 1) แบบสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบปัญหาและความต้องการของชุมชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ 2) แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในด้านการตัดสินใจการดำเนินการรับผลประโยชน์ การประเมินผล และข้อเสนอแนะ ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เพื่อการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ใช้สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยที่เป็นกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป

2.2 การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการจัดการสนทนากลุ่มในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติ เพื่อออกแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

2.3 การประชุม

การประชุม เป็นการจัดการประชุมปฏิบัติการระหว่างผู้วิจัย และกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม เกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร ให้ได้ข้อสรุปตามมติของที่ประชุมปฏิบัติการ แล้วนำรูปแบบมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

2.4 แบบสังเกต

แบบสังเกต เป็นการสังเกตเพื่อการประเมินการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ใช้สำหรับการสังเกตกลุ่มตัวอย่าง ในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ในการวางแผน การดำเนินงาน การกำกับติดตาม และการประเมินผล โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้สังเกต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ดังต่อไปนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของกลุ่มผู้ปฏิบัติเพื่อออกแบบการจัดการท่องเที่ยว ตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุม จากกลุ่มผู้ปฏิบัติเพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแล้วดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.4 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ของชุมชน

3.5 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับการประเมินผล การพัฒนาการมีส่วนร่วม ในด้านการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ การประเมินผล และข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยดำเนินการดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ใช้การวิเคราะห์แบบเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยดำเนินการวิเคราะห์ตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1.1 ขั้นตอนที่ 1 (R1) ศึกษาและวิเคราะห์ สภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมของชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่

4.1.2 ขั้นตอนที่ 2 (D1) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคและความต้องการ

4.1.3 ขั้นตอนที่ 3 (R2) การประชุมปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ในการร่วมกันพิจารณาและตรวจสอบโดยวิเคราะห์ถึงข้อดีและข้อบกพร่องของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว

4.1.4 ขั้นตอนที่ 4 (D2) ปรับปรุงและแก้ไขรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมของชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ใน 4 มิติ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปผล

จากการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. วิจัยและพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนที่ 1 (R1) ศึกษาและวิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรมของชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของชุมชนในเรื่องของการขาดงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว ตลอดจน

การขาดความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชนในการร่วมกันดำเนินงานหรือจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ดังนั้นชุมชนจึงมีความต้องการข้อเสนอแนะ หรือแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงานอย่างแท้จริง 2) ขั้นตอนที่ 2 (D1) การกำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ได้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดจากการร่วมกันระดมความคิดร่วมกันวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนโดยรวม 3) ขั้นตอนที่ 3 (R2) การประชุมปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร ทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวภายใต้การร่วมกันพิจารณาและตรวจสอบร่วมกันของชุมชน และ 4) ขั้นตอนที่ 4 (D2) การปรับปรุงและแก้ไขรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมของชุมชนหมื่นสาร ที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการโดยการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ จึงก่อให้เกิดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วย การปรับปรุงทัศนและการจัดตกแต่งสถานที่ กิจกรรมการแสดงที่มีความหลากหลายมีการประชาสัมพันธ์โดยการนำเสนอเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน ที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมีระบบ เพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม ให้สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน

2. การจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่าการจัดการท่องเที่ยวตามรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร โดยดำเนินการร่วมกันของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ทรัพยากรทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม ภายใต้ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนหมื่นสาร คือ 1) การปรับปรุงทัศนและการจัดตกแต่งสถานที่ ประกอบด้วย การปรับปรุงทัศนการจัดสถานที่ การตกแต่งสถานที่ การจัดแสง สี เสียง 2) การประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย การติดป้าย เสียงตามสาย การจ๊อบราววัล และการจัดให้มีมัลติมีเดียชุมชน และ 3) กิจกรรมและการแสดง ประกอบด้วย การสาธิตงานหัตถกรรมและงานฝีมือ การจำหน่ายสินค้าและอาหาร การแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมประเพณีอื่นๆ ทั้งนี้ การจัดการท่องเที่ยวตามรูปแบบดังกล่าว ได้มีการวางแผน มีการดำเนินงาน การกำกับติดตาม และประเมินผล การจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของชุมชน สอดคล้องกับรูปแบบที่กำหนดไว้ และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างสูงสุด

3. การประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในภาพรวมเป็นอย่างดี ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงสิ้นสุดการดำเนินงาน โดยมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในประเด็นต่าง ๆ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ร่วมกันคิด วิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นต่าง ๆ และสอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนอย่างแท้จริง 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ร่วมกันจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ออกแบบไว้ในทุกรายการ โดยการประสานความร่วมมือกันกับคนในชุมชน ตลอดจนชุมชนในย่านวาลาย เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผนวกกับเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างสูงสุด 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ชุมชนหมื่นสารได้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการร่วมกันจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน และเป็นแบบปฏิบัติสำหรับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในครั้งต่อ ๆ ไปให้ดียิ่งขึ้น และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ในขั้นตอนของการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์เพื่อประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวในครั้งนี้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงข้อดี ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะของการจัดการท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปปฏิบัติในอนาคต

อภิปรายผล

การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ได้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนหมื่นสารในการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขปัญหา

และสนองต่อความต้องการตามศักยภาพของชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยสามารถอภิปรายผลได้ว่าการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) อย่างครบถ้วน ด้วยความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในชุมชนหมื่นสาร ที่ร่วมกันระดมความคิด ร่วมกันคิดวิเคราะห์ ร่วมแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาและสภาพพื้นที่ ทรัพยากรและความเหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนหมื่นสารในด้านต่าง ๆ ผนวกกับการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวที่ต้องการนำเสนอเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชน ผ่านรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวให้สามารถนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ในการปฏิบัติและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน โดยผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ วาโร เฟิงส์วส์ (2552 : 2) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบและพัฒนาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากลุ่มคน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับแนวคิดของราณี อิลิชัยกุล (2546 : 48-75) ได้กล่าวว่า การออกแบบสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสาธารณชนมีวิธีการที่เหมาะสม มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ ผ่านการศึกษา การประชุมด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อชี้แจงและสร้างความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ของการพัฒนาและการมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดเป้าหมาย และสร้างแนวทางแก้ไขต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับพจนานิช (2551) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อำเภอคำม่วงมีการจัดการการท่องเที่ยวโดยกำหนดนโยบายและแผนงานอย่างเป็นระบบ โดยจัดสรรงบประมาณ ในการเตรียมความพร้อม การทำนุบำรุงและพัฒนาพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความสะอาด สวยงาม ผนวกกับการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานการปรับปรุง หรือพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงสอดคล้องกับการวิจัยของสมภาพ สายมา (2552) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านศรีน่าน ตำบลเรวดี อำเภอเมือง จังหวัดน่าน พบว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชน ชุมชนต้องร่วมกันวิเคราะห์พื้นที่และได้นำทรัพยากรและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นมาใช้เป็นจุดเด่น และพัฒนาเป็นกิจกรรมทำให้เกิดความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ทำให้ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาศักยภาพของตนเอง และบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใต้การนำความรู้มากำหนดแนวทางปฏิบัติ เพื่อบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืน เหมาะสมกับชุมชน

2. การจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้ดำเนินการตามรูปแบบที่กำหนดไว้ คือ การปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดตกแต่งสถานที่ การประชาสัมพันธ์ การจัดการกิจกรรมและการแสดง ด้วยการวางแผน การดำเนินงาน การกำกับติดตามและการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สามารถอภิปรายผลได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงาน การกำกับติดตาม และการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว โดยทุกขั้นตอนได้อาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมื่นสาร และภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่นำองค์ความรู้ ทรัพยากร ภูมิปัญญาผนวกกับแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าในด้านศิลปวัฒนธรรม นำเสนอในรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยว อีกทั้งการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว ได้ผ่านกระบวนการวิจัยที่มีการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน จึงทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน จากผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดของจุณณภูมิ ยური และคณะ (2551 : 107-108) กล่าวว่า ชุมชนที่สามารถแก้ปัญหาในชุมชนและมีความตระหนักรู้ถึงการพัฒนาโดยอาศัยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ที่จะร่วมมือกันกระทำการต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายด้วยการพึ่งพาตนเอง ด้วยการบริหารจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเข้มแข็งอย่างมีศักยภาพ เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงสอดคล้องกับวีระพล ทองมา (2558 : 2) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการกำหนดทิศทางเพื่อให้ชุมชนมีบทบาทในการร่วมกันรักษาและส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน ให้เกิดการขับเคลื่อนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดชีวัน นันทวัน ณ ออยุธยา (2551) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางกรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประชาชนควรมีการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี โบราณสถาน สินค้า หัตถกรรม พิพิธภัณฑสถาน พิพิธภัณฑ์ และวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ ผ่านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในสังคม โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามความต้องการของชุมชน เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวภายใต้หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพันทิพา มาลา และลำยอง ปลั่งกลาง (2553) ได้ทำการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว กรณีศึกษา

ชุมชนอำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าชุมชนอำเภอบ้านแพรงมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีวิถีชีวิต มีโบราณวัตถุ โบราณสถาน สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน โดยอาศัยการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกฝ่าย ด้วยความร่วมมืออันเป็นแนวทางสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน

3. ประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประชาชนในชุมชนหมื่นสารมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรมเป็นอย่างดี และการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสารสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือ ประสานงานในด้านต่าง ๆ ของประชาชนอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพของตนเอง สามารถอภิปรายผลได้ว่า การจัดการท่องเที่ยว ในชุมชนหมื่นสารสำเร็จตามเป้าหมายของการวิจัยและพัฒนา เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน ไปจนถึงการประเมินผล ล้วนแล้วแต่ใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ ภายใต้กรอบการจัดการท่องเที่ยวตามแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่นำคุณค่าเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม องค์ความรู้และภูมิปัญญาต่าง ๆ ของชุมชนมาเสนอในรูปแบบ ของการจัดการท่องเที่ยว จึงเป็นการดำเนินกิจกรรมด้วยชุมชนเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิด ของศักดิ์ชัย เกียรติณาคินทร์ (2553 : 22) กล่าวว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ สามารถก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงาน และการใช้ทรัพยากรเชิงปัญญา ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม สามารถสร้างกลไก ของความร่วมมือ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของสรยุทธ จันสุข (2552 : 31) กล่าวว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมเป็นกระบวนการวางแผนการพัฒนาชุมชน เพื่อกำหนด วัตถุประสงค์และวางแผนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุม การประเมินของชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนได้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัย ของกนกวรรณพร ภัคมาน (2551) วิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์ และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมือง ฉะเชิงเทรา บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่มีการเข้าอาคารโดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สิน ผู้เช่าโดยตรง คือผู้เช่าที่อยู่อาศัยมาเป็นเวลานานการโยกย้ายถิ่นฐานจึงไม่มี ดังนั้นจึงเห็นความสำคัญของพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีศักยภาพสูงในการอนุรักษ์ แต่ขาดความเข้มแข็งของชุมชน เพราะชุมชนไม่มีผู้นำ ประชาชนในพื้นที่ ไม่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะเข้าร่วมประชุม เมื่อมีการประชุมให้มี รายได้เพิ่มขึ้น และต้องการให้นักวิชาการเข้ามาให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ จึงเสนอแนะให้นำกระบวนการที่ดีที่ทำให้ชุมชน เข้มแข็งมาใช้ เช่น กระบวนการกลุ่ม (Group Dynamic) เพื่อที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง และนำหลักการการมีส่วนร่วม โดยการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มมาใช้เช่นกัน เพื่อทำให้ชุมชนมีศักยภาพ มีรายได้ ในการอนุรักษ์ต่อไป และสอดคล้อง กับผลการวิจัยของภิกษิต์ กัลยาณมิตร (2559) ศึกษาการพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าทุนทางสังคมที่สำคัญสามารถช่วยให้ชุมชนได้เกิดการพัฒนาตนเอง คือ การสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพาอาศัยกัน การสร้างและการพัฒนาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม และความร่วมมือกัน ผลักกำลังกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนโดยนำศักยภาพของชุมชนที่มีมาปรับและสร้างคุณค่าให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถตอบสนอง ความต้องการของตนเองของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การนำงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยควรมีการศึกษาสภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน ในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมใดสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งอาจคำนึงถึงความพร้อมของชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่ลดข้อจำกัดหรือปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายหลังการดำเนินกิจกรรม โดยอาจใช้วิธีการสำรวจจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แห่ง หรือจากหลาย ๆ บุคคลในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในแง่มุมต่าง ๆ

1.2 การจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชน อาจเกิดข้อจำกัดในหลายประการ เช่น วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดผู้ที่มีความรู้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยที่นำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ควรมีการศึกษา ศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงทำการสำรวจ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการจัดกิจกรรมในการจัดการท่องเที่ยว

ในชุมชนอย่างละเอียด โดยอาจจัดทำเป็นข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับทรัพยากร หรือในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ไม่มีในชุมชน ควรมีการจัดตัวแทนหรือบุคลากรที่สามารถประสานความร่วมมือในการทำหนังสือเพื่อยืมวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าว หรือขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่น ๆ อันเป็นการขอความร่วมมือจากส่วนงานหรือชุมชนอื่น ทำให้ชุมชนสามารถลดค่าใช้จ่าย และสามารถดำเนินกิจกรรม หรืองานใด ๆ ได้อย่างมีระบบแบบแผน มากยิ่งขึ้น

1.3 ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ผู้วิจัยและผู้นำชุมชนควรมีการปลูกจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชนในชุมชน ในการร่วมกันดูแลรักษาคุณค่าด้านองค์ความรู้ และภูมิปัญญา ตลอดจนสถานที่สำคัญทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถาน ให้ดำรงอยู่เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้ยาวนานและยั่งยืน โดยการปลูกจิตสำนึกผ่านกิจกรรม ประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน หรือจัดสร้างสื่อประเภทต่าง ๆ ในช่องทางที่หลากหลาย และให้เกิดการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชนทุกช่วงวัย ตั้งแต่วัยเด็ก จนถึงผู้สูงอายุ ซึ่งการสร้างการรับรู้ในหลาย ๆ รูปแบบ สามารถเป็นการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนในชุมชนหันมาให้ความสนใจ และเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมหรือพัฒนางานกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เกิดความยั่งยืน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณพร ภัคมาน. (2551). การศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทราบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน. การค้นคว้าอิสระ การวางแผนชุมชนเมืองและสิ่งแวดล้อมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสิ่งแวดล้อม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2555). อนุสัญญามรดกโลก. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559, จาก <http://www.thaiwhic.go.th/convention.aspx>
- กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลิ้มสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. วารสารนักบริหาร, 32(4), 139-146.
- จิราวรรณ กาวิละ โอภาโมะโตะ. (2553). วัดหมื่นสารบ้านวัวลาย สายธารวัฒนธรรมชุมชนที่ระลึกเนื่องในงานฉลองสมโภชหอศิลปสุทธจิตโต วัดหมื่นสาร. เชียงใหม่: ตรีแอดแอดเวอร์ไทซิงแอนด์มีเดีย.
- จุนณเจิม ยุวี และคณะ. (2551). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ดำรงค์ ฐานดี. (2541). มานุษยวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2556). กู๊วักฤต “เครื่องเงิน-เครื่องเงินวัวลาย” พื้นที่ 3 ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2561, จาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1384924632
- พจนา ชัชวาล. (2551). การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พันทิพา มาลา และลำยอง ปลั่งกลาง. (2553). แนวทางการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานวิจัย สถาบันอยุธยาศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ภิกคิ์ กัลยาณมิตร. (2559). การพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยองค์กร ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(3), 350-317.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). หมู่บ้านท่ามาค้าขายชุมชนวัวลาย. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2561, จาก <http://cmtradingvillage.com/Wat-Muensan>
- ราณี อิศัยกุล. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. เอกสารการสอนชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2552). การวิจัยและพัฒนา (Research and Development). วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 1(2), 2-12.
- วีระพล ทองมา. (2558). การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism :CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2558, จาก www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc
- ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์. (2553). *ทุนความคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ไร่เลย์.
- สมภพ สายมา. (2555). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านศรีนาป่าน ตำบลเรือ่ง อำเภอมือง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สรยุทธ จันสุข. (2552). *การศึกษาตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุดชีวัน นันทวัน ณ ออยุธยา. (2551). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางกรณีศึกษา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). *พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553*. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127/ตอนที่ 69 ก/หน้า 29/12 พฤศจิกายน 2553.